

SPORT HUQUQI VA SPORT BOSHQARUVI KESISHMASIDA KPI TUSHUNCHASI VA HUQUQIY TABIATI

Ro‘ziyev Nazirjon A‘zamjon o‘g‘li

Toshkent davlat yuridik universiteti

“Sport huquqi” yo‘nalishi magistranti

***Annotatsiya:** Ushbu tezisdagi sport huquqi va sport boshqaruvi kesishmasida KPI tushunchasi va huquqiy tabiati o‘rganiladi. Tadqiqot KPI larning sport boshqaruvidagi tahliliy vositadan shartnomaviy-huquqiy tartibga solish instrumentiga aylanishi jarayonini va shartnomaviy barqarorlikni saqlashdagi o‘rni va ahamiyatini ochib beradi.*

***Kalit so‘zlar:** samaradorlik ko‘rsatkichlari, tahliliy vosita, sport arbitri, shartnomaviy instrument, rag‘batlantirish mexanizmlari, statistik triggerlar.*

ПОНЯТИЕ КPI И ЕГО ПРАВОВАЯ ПРИРОДА НА ПЕРЕСЕЧЕНИИ СПОРТИВНОГО ПРАВА И СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТА

Рузиев Назиржон Аъзамжон угли

Ташкентский государственный юридический университет

Магистрант направления «Спортивное право»

***Аннотация:** В данной тезисе исследуется понятие КPI и его правовая природа на стыке спортивного права и спортивного менеджмента. Исследование раскрывает процесс превращения КPI из аналитического инструмента в спортивном менеджменте в инструмент договорно-правового регулирования, а также его роль и значение в обеспечении договорной стабильности.*

Ключевые слова: показатели эффективности, аналитический инструмент, спортивный арбитраж, договорный инструмент, механизмы стимулирования, статистические триггеры.

THE CONCEPT OF KPI AND ITS LEGAL NATURE AT THE INTERSECTION OF SPORTS LAW AND SPORTS MANAGEMENT

Ruziev Nazirjon Azamjon ugli
Tashkent state university of law
master's student in "Sports law"

Abstract: This thesis examines the concept of KPI and its legal nature at the intersection of sports law and sports management. The research reveals the process of KPI's transformation from an analytical tool in sports management into an instrument of contractual-legal regulation, as well as its role and significance in maintaining contractual stability.

Keywords: performance indicators, analytical tool, sports arbitration, contractual instrument, incentive mechanisms, statistical triggers.

Sport sohasining professionallashuvi va tijoratlashuvi sharoitida sportchilar faoliyatini samarali baholash masalasi tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy sport nafaqat jismoniy natijalar, balki iqtisodiy manfaatlar, investitsiyalar va shartnomaviy munosabatlar bilan ham chambarchas bog'liq bo'lib bormoqda. Shu sababli sportchi, murabbiy yoki klub faoliyatini aniq va obyektiv mezonlar asosida baholash zarurati yuzaga kelmoqda. Aynan shunday sharoitda Key Performance Indicators (KPI) tizimi sport boshqaruvi va sport huquqining muhim instrumentlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

KPI asosiy **samaradorlik ko'rsatkichlari** bo'lib, dastlab Robert Kaplan va David Norton tomonidan ishlab chiqilgan "Balanced Scorecard" konsepsiyasi doirasida korporativ boshqaruvda shakllangan. Keyinchalik bu tizim professional sport sohasiga muvaffaqiyatli kirib keldi.

Sport huquqi kontekstida KPI sport kontrakti matnida yoki unga ilova qilingan hujjatlarda aniq belgilab qo'yiladigan, sportchi faoliyatini obyektiv baholash imkonini beruvchi **miqdoriy** va **sifat** ko'rsatkichlari majmuidir.

KPI larga erishilishi yoki erishilmasligi to'g'ridan-to'g'ri huquqiy oqibatlarga, masalan, bonus to'lovlarini olish, maoshni oshirish, shartnomani qayta ko'rib chiqish yoki muddatidan oldin bekor qilishga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois KPI tizimi nafaqat boshqaruv vositasi, balki shartnomaviy-huquqiy tartibga solishning muhim **instrumenti** sifatida ham e'tirof etiladi.

Sport kontraktlarida KPI mezonlarini huquqiy jihatdan to'g'ri belgilash uchun **SMART** konsepsiyasi (George T. Doran, 1981) asosiy metodologik yondashuv sifatida qabul qilingan. Bu tamoyil quyidagi huquqiy talablarni anglatadi:

- a) **Specific (Aniqlik):** "Yaxshi o'ynash" kabi umumiy iboralar o'rniga "mavsum davomida kamida 20 ta gol urish" kabi konkret indikatorlar belgilanishi shart.
- b) **Measurable (O'lchovlilik):** FIFA, UEFA, milliy ligalar yoki boshqa statistik manbalarga tayanilgan holda obyektiv tekshirilishi mumkin bo'lgan ko'rsatkichlar.
- c) **Achievable (Erishish imkoniyati):** Sportchining real imkoniyatlariga mos, haddan oshiq yoki adolatsiz talablardan xoli; sud amaliyotida KPI larning "oqilona va real" bo'lishi ta'kidlanadi.
- d) **Relevant (Dolzarblik):** Ko'rsatkichlar bevosita sport natijadorligi va shartnoma maqsadlari bilan bog'liq bo'lishi zarur.
- e) **Time-bound (Muddatlilik):** KPI lar bajarilishi uchun aniq vaqt chegaralari belgilanishi shartnomaviy majburiyatlarni monitoring qilishni osonlashtiradi.

Xorijiy tajribani kuzatsak, Key Performance Indicators (KPI) tizimlari eng rivojlangan va deyarli mukammal shaklga ega bo'lgan ligalar sifatida AQShning professional sport ligalari hamda Yevropa futbol ligalari ajralib turadi. Xususan, National Basketball Association, National Football League va Major League Baseball kabi ligalarda sport kontraktlari murakkab KPI tizimlari bilan boyitilgan bo'lib, ular sportchi faoliyatini maksimal darajada aniq va o'lchanadigan ko'rsatkichlar orqali tartibga soladi. Shu bilan birga, Yevropada Premier League va Bundesliga doirasidagi klublarda ham KPI elementlari keng qo'llanilib, ular o'yinchilar samaradorligini baholash va rag'batlantirish mexanizmlarining ajralmas qismiga aylangan.¹

Ayniqsa, AQSh sport tizimida KPI larning shartnomaviy mustahkamlanishi yuqori darajada huquqiy aniqlik bilan ajralib turadi. Masalan, National Basketball Association doirasida tuziladigan shartnomalarda „**statistical triggers**“ (statistik trigger deb tarjima qilish mumkin) deb ataluvchi mexanizm keng qo'llaniladi. Bu mexanizmga ko'ra, agar sportchi ma'lum miqdordagi o'yinlarda ishtirok etsa, belgilangan statistik o'rtacha ko'rsatkichlar (masalan, ochkolar, assistlar yoki reboundlar) ga erishsa yoki jamoa natijalariga sezilarli hissa qo'shsa, shartnomaning keyingi yili avtomatik tarzda kuchga kiradi yoki qo'shimcha moliyaviy rag'batlantirishlar ishga tushadi. Bu normalar **NBA Collective Bargaining Agreement 2023** doirasida aniq tartibga solingan bo'lib, tomonlar o'rtasidagi huquqiy munosabatlarni maksimal darajada shaffof bo'lishiga va oldindan prognoz qilishga imkon beradi.²

O'zbekistonda esa sport kontraktlarida KPI tizimidan foydalanish ma'lum darajada shakllangan bo'lsa-da, bu holat baholashdagi subyektivlik va nizolar yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda. Shuning uchun xalqaro tajribani o'rganish, KPI

¹ <https://actuary.org/article/the-game-behind-the-gamedata-analytics-the-nba-mlb-and-nfl-is-football-behind-the-times/>

² <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajjpcglclefindmkaj/https://imgix.cosmicjs.com/25da5eb0-15eb-11ee-b5b3-fbd321202bdf-Final-2023-NBA-Collective-Bargaining-Agreement-6-28-23.pdf>

indikatorlarini huquqiy standartlar asosida ishlab chiqish hamda ularni sportga oid normativ-huquqiy hujjatlar va shartnomaviy amaliyotiga bosqichma-bosqich integratsiya qilish O‘zbekiston sport huquqining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Society of Actuaries. (2023). *The Game Behind the Game: Data Analytics, the NBA, MLB, and NFL – Is Football Behind the Times?* [Society of Actuaries Research Article](#)
2. National Basketball Association (NBA) & National Basketball Players Association (NBPA). (2023). *2023 NBA Collective Bargaining Agreement*. [NBA Collective Bargaining Agreement \(2023\)](#)